

**Громадська рада при
Національному агентстві з питань запобігання корупції**
04071, м. Київ, вул. Ярославська, 11, оф. 3
gromrada.nazk@gmail.com

Висновок

Громадської ради при Національному агентстві з питань запобігання корупції на звіт про діяльність Національного агентства з питань запобігання корупції за 2022 рік

Громадська рада при Національному агентстві з питань запобігання корупції (далі – Громадська рада, Громадська рада при НАЗК) на підставі п. 4 ч. 3 ст. 14 Закону України «Про запобігання корупції», реалізуючи свої функції із забезпечення прозорості та громадського контролю за діяльністю Національного агентства з питань запобігання корупції (далі – Агентство, НАЗК) надає свій висновок щодо звіту про діяльність Національного агентства з питань запобігання корупції за 2022 рік (далі – Звіт).

Складові частини висновку:

1. Відповідність Звіту вимогам законодавства.
2. Загальна оцінка Звіту та діяльності Агентства у 2022 році:
 - 2.1. Оцінка затверджених показників ефективності Національного агентства з питань запобігання корупції;
 - 2.2. Оцінка окремих напрямків діяльності Національного агентства з питань запобігання корупції протягом звітного періоду та відображення отриманих результатів у Звіті.
 - 2.3. Огляд контексту діяльності НАЗК у 2022 році.
3. Рекомендації Громадської ради при Національному агентстві з питань запобігання корупції.

1. Відповідність Звіту вимогам законодавства

Відповідно до ч. 5 ст. 14 Закону України «Про запобігання корупції» (далі – Закон) до щорічного звіту про діяльність Агентства мають бути включені такі відомості:

- 1) визначені Національним агентством показники ефективності його діяльності та результати їх досягнення;
- 2) статистичні дані про результати діяльності Національного агентства, у тому числі дані про:
 - кількість виявлених порушень цього Закону, Закону України «Про політичні партії в Україні»;
 - кількість складених уповноваженими особами Національного агентства протоколів про адміністративні правопорушення та результати їх розгляду;
 - кількість винесених приписів Національного агентства, надісланих матеріалів про порушення законодавства до правоохоронних та інших органів, результати їх

- розгляду;
- результати звернень Національного агентства до суду з позовами (заявами) відповідно до закону;
 - дисциплінарні стягнення, застосовані до працівників Національного агентства.
- 3) результати діяльності підрозділу внутрішнього контролю та підрозділу з питань запобігання корупції Національного агентства;
 - 4) відомості про взаємодію з іншими державними органами, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами та організаціями;
 - 5) відомості про співпрацю з компетентними органами іноземних держав, міжнародними та іноземними організаціями;
 - 6) чисельність працівників Національного агентства, їхню кваліфікацію та досвід, підвищення їхньої кваліфікації;
 - 7) штатний розпис та кошторис Національного агентства, його виконання;
 - 8) інші відомості, що стосуються результатів діяльності Національного агентства.

2. Загальна оцінка Звіту та роботи Агентства у 2022 році

Оцінювання діяльності Агентства Громадською радою здійснювалось за 5-бальною шкалою (1 – дуже погано; 2 – погано; 3 – задовільно; 4 – добре; 5 – відмінно).

2.1 Оцінка ефективності Національного агентства з питань запобігання корупції, відповідно до звіту-самооцінки щодо ефективності діяльності Національного агентства з питань запобігання корупції, згідно з критеріями, затвердженими постановою Кабінету Міністрів України від 20 травня 2020 року №458:

- Виходячи з реалій цього року Агентством було виконано переважну частину затверджених показників ефективності.

- Заслужують окремого згадування досягнення Агентством 100% показників ефективності у напрямках:
 - прийняття Антикорупційної стратегії на 2021-2025 роки, формування положень Державної антикорупційної програми на 2023-2025 роки;
 - проведення моніторингу та контролю за дотриманням законодавства щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, інших вимог та обмежень, передбачених Законом;

2.2 Оцінка окремих напрямків діяльності Національного агентства з питань запобігання корупції протягом звітного періоду та відображення отриманих результатів у Звіті:

Напрямки діяльності	Загальні висновки та рекомендації	Оцінка
Формування, координація та моніторинг антикорупційної політики	<p>В червні 2022 року Верховна Рада України ухвалила в другому читанні та в цілому Закон України “Про засади державної антикорупційної політики на 2021–2025 роки”, яким затверджується Антикорупційна стратегія на 2021–2025 роки.</p> <p>Після прийняття закону Агентство активно розпочало розробку проєкту Державної антикорупційної програми, активне громадське обговорення та погодження з відповідними стейхолдерами. Восени 2022 року було проведено 11 громадських обговорень щодо проєктів текстів відповідних розділів ДАП. У громадських обговореннях взяли участь: понад 300 зареєстрованих учасників; понад 9 500 глядачів трансляцій на сторінках соціальних мереж Національного агентства. У результаті Національне агентство отримало 65 звернень з пропозиціями та зауваженнями до проєкту ДАП від міжнародних та громадських організацій, а також органів виконавчої влади та інших інституцій.</p>	5
Організація заходів із запобігання та виявлення корупції	<p>У 2022 році Національне агентство розширило свою діяльність у сфері оцінки корупційних ризиків шляхом реалізації двох пілотних проєктів “Доброчесні громади” (було оцінено корупційні ризики у двох органах місцевого самоврядування - Городоцькій сільській раді та Суворовській селищній раді); аналізу у галузях антимонопольного законодавства, охорони здоров'я, гуманітарної допомоги, сфери публічних закупівель в умовах воєнного стану тощо. Також було затверджено зміни до Методології управління корупційними ризиками.</p>	5
Контроль за виконанням антикорупційних програм та перевірки	<p>Упродовж 2022 року Агентство працювало над вдосконаленням ІТ-інструментів для роботи з антикорупційними уповноваженими: було введено в</p>	5

	<p>дію е-кабінет організації, що покращить взаємодію між уповноваженими та НАЗК під час звітування, формування проєктів антикорупційних програм.</p> <p>Також було розроблено низку освітньо-професійних онлайн-курсів для уповноважених, методичні рекомендації та дослідження у сфері протидії корупції уповноваженими.</p> <p>У звіті Національного агентства також вказується, що через модуль е-кабінет “подали звіти 95 органів, що відповідає 90% від усіх органів влади, які мали погоджені антикорупційні програми у 2021 році.” Більше статистичної інформації наведено у таблиці стану виконання показників ефективності діяльності Національного агентства з питань запобігання корупції (додаток 1 до Річного звіту), хоча варто було цю інформацію розмістити у звіті.</p>	
<p>Антикорупційна експертиза</p>	<p>У 2022 році Агентством проведено моніторинг 3905 проєктів НПА, внесених на розгляд Кабінету Міністрів України та Верховної Ради України. У 102 з них виявлено ознаки корупціогенних факторів, щодо них було проведено антикорупційну експертизу. Таким чином було виявлено 268 корупціогенних факторів, надано 369 рекомендацій.</p> <p>У звіті вказано, що усі висновки антикорупційної експертизи після отримання активно доопрацьовують розробники проєктів актів із залученням експертів відділу.</p> <p>У звіті зазначено, що неврахованим залишилися рекомендації щодо лише одного нормативно-правового акту. Водночас звіту бракує даних про кількість або відсоток врахованих рекомендацій, що унеможливорює оцінку ефективності підготовлених висновків. Крім того, рекомендуємо надалі оприлюднювати інформацію про розробників актів, які враховують/не враховують рекомендації надані НАЗК.</p>	<p>4</p>

<p>Врегулювання конфлікту інтересів</p>	<p>Через повномасштабне вторгнення Агентство у 2022 році знизило темпи запобігання конфлікту інтересів у посадовців. Так, за минулий рік промоніторило наявність конфлікту інтересів у 438 посадових осіб, за обґрунтованими висновками Національного агентства про виявлення корупційних правопорушень розпочато 7 кримінальних проваджень та складено 72 адмінпротоколи щодо конфлікту інтересів та порушення антикорупційних обмежень. Слід зазначити, що частина працівників департаменту пішла добровільно воювати. Двоє працівників Департаменту запобігання конфлікту інтересів загинули захищаючи Україну.</p>	<p>4</p>
<p>Захист викривачів корупції та робота з повідомленнями про корупцію</p>	<p>Національне агентство у 2022 році продовжило працювати на розвиток інституту викривачів корупції. Так, Національним агентством було видано нові роз'яснення щодо гарантії захисту трудових прав викривачів. Спеціалісти Національного агентства долучались до навчальних заходів, науково-практичних конференцій з питань захисту прав викривачів. Також у 2022 році було винесено остаточне рішення у справі О. Поліщука щодо незаконності звільнення. Проте звіт Національного агентства не містить відомостей про фактичну роботу з іншими викривачами корупції (крім вищезазначеної справи): не зазначається кількість отриманих повідомлень від викривачів, кількість справ викривачів, до яких залучалось НАЗК у 2022 році, кількість винесених приписів про поновлення прав викривачів корупції.</p> <p>У звіті міститься інформація про розгляд працівниками Нацагентства в середньому 240 повідомлень на місяць. Проте таблиця стану виконання показників ефективності діяльності Національного агентства з питань запобігання корупції (додаток 1 до Річного звіту) містить інші суперечливі дані: так, у п. 3.8. йдеться, що <i>“у 2022 році Національне агентство (Департамент) розглянуло 770 повідомлень про корупцію”</i>. А у п. 7.28 говориться, що <i>“Протягом 2022 року до Національного агентства надійшло 1328 повідомлень (звернень) про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень Закону України «Про запобігання корупції»”</i>.</p>	<p>3</p>

З усього цього не дуже зрозумілим є наступне:

- яку кількість повідомлень про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень було отримано Національним агентством у 2022 році;
- яку кількість повідомлень було розглянуто;
- яка кількість повідомлень містила інформацію про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень;
- які результати розгляду таких повідомлень?
- яка кількість з повідомлень з цієї загальної кількості була від викривачів корупції?
- у якій кількості повідомлень від викривачів, було виявлено ознаки корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень і які було передано до органів правопорядку відповідно до компетенції.

У звіті Національного агентства зазначається, що *“Національне агентство розробило проект Порядку ведення Єдиного порталу повідомлень викривачів, який погоджено з Міністерством цифрової трансформації, та розробило інструкції користувачів кабінетів Єдиного порталу повідомлень викривачів, інструкції для викривачів як подати повідомлення, та розпочало тестування інформаційно-комунікаційної системи «Єдиного порталу повідомлень викривачів»*”. На жаль, змушені констатувати, що Національне агентство не залучало ані представників Громадської ради, ані представників громадськості, які займаються питанням викривачів до розробки та коментування вказаного Порядку.

<p>Фінансовий контроль</p>	<p>В перші тижні повномасштабного вторгнення Верховною Радою було зупинене обов'язкове подання декларацій та перевірки декларацій Агентством. До цього часу Агентство встигло провести контроль своєчасності подання 352 декларацій, поданих працівниками Національного агентства, та провело 12 повних перевірок та перевірок повноти заповнення декларацій.</p> <p>У зв'язку з цим Агентство перебудувало роботу та зосередитись на моніторингу способу життя. Так, у 2022 році було здійснено 18 моніторингів способу життя, у т. ч. щодо 2 працівників Національного агентства та розпочато 6 перевірок на добросовісність.</p> <p>Національним агентством було оновлено Реєстр декларацій, де з'явилася нова функція «Дані для декларації». Суб'єкти декларування могли безперешкодно подати декларації до Реєстру, публічна частина Реєстру була закритою через введення на території України правового режиму воєнного стану.</p> <p>НАЗК було долучене до написання законопроекту про відновлення декларування, зареєстрованого у Верховній Раді України. Крім того, він був розглянутий профільним комітетом Парламенту та рекомендований до прийняття у першому читанні.</p> <p>Пояснення до оцінки: Враховуючи ті умови, в яких Національне агентство було вимушено здійснювати свою діяльність у цьому напрямі, а саме не обов'язковість подання декларацій, та навіть попри спроби Агентства замінити перевірку декларацій моніторингом способу життя, Громадська рада при Національному агентстві з питань запобігання корупції приходить до висновку про неможливість виставлення реальної оцінки з об'єктивних причин.</p>	<p>Не застосовується</p>
<p>Запобігання політичній корупції</p>	<p>Зважаючи на де-факто запровадження мораторій на подання та перевірку фінансової звітності політичних партій у роботі НАЗК за 2022 рік слід виокремити зусилля з доопрацювання реєстру звітності партій PolitData. Зокрема, йдеться про доопрацювання реєстру для створення можливості подання до реєстру звітів за виборчі кампанії різних рівнів. У разі успішного завершення цього процесу PolitData стане єдиним джерелом фінансової звітності поточної, виборчої звітності, та</p>	<p>Не застосовується</p>

	<p>звітності поданої під час проведення референдумів.</p> <p>НАЗК, також, продовжило роботу з підготовки роз'яснень для політичних партій в т.ч. щодо подання звітності до реєстру PolitData.</p> <p>Робота НАЗК у сфері перевірки фінансової звітності мала обмежений характер, що пов'язано виключно із зовнішніми чинниками (у зв'язку із введенням воєнного стану законодавчо призупинені перевірки, з міркувань безпеки закрито реєстр PolitData, залишається актуальною ситуація з відсутністю обов'язку подання звітності). Як наслідок, до НАЗК у 2022 році подано лише 81 звіт тоді як за умови повноцінного відновлення звітування мало б бути подано близько 1400 звітів.</p> <p>Пояснення до оцінки: та сама ситуація склалась і з перевіркою звітів політичних партій, які було зупинено ще на початку 2020 року.</p>	
<p>Просвіта</p>	<p>Упродовж 2022 року, Офіс доброчесності НАЗК ініціював створення і імплементацію низки проектів, які були направлені на просування культури доброчесності у кількох напрямках:</p> <ul style="list-style-type: none"> - створено і реалізовано “Ukraine Now. Візія майбутнього”; - Прозора школа, який був покликаний для інтеграції антикорупційного навчання у школах; - літні та зимові школи на тему доброчесності; - інші просвітницькі проекти на тему доброчесності. 	<p>5</p>

Звіт публічно оприлюднений на офіційному Інтернет-ресурсі Агентства, структурований та містить необхідну інформацію щодо діяльності Агентства за звітний період.

З огляду на це, звіт та роботу Національного агентства з питань запобігання корупції у 2022 році можна оцінити на рівні «добре» (4,4 бали).

2.3. Огляд контексту діяльності НАЗК у 2022 році.

Не можемо залишити поза увагою також об'єктивні фактори, які вплинули на діяльність НАЗК у 2022 році. А саме:

- Початок повномасштабної збройної агресії РФ на території України та введення режиму воєнного часу. У наслідок чого тимчасово була призупинена поточна діяльність НАЗК. Також Агентство почало розвивати нові напрямки, зокрема, пошук колаборантів як осіб, що діють в умовах конфлікту інтересів та пошук майна підсанкційних осіб причетних до збройної агресії.

- Зупинка електронного декларування та частини ключових функцій НАЗК. У 2022 році була заблокована ключова функція НАЗК - перевірка електронних декларацій. Це ж стосується і фінансової звітності політичних партій, а також її перевірки. На жаль, попри заклики до відновлення електронного декларування й звітності партій та адвокаційну роботу НАЗК з цього питання - станом на травень 2023 року обов'язкове ні декларування, ні фінансова звітність політичних партій не відновлені. Таким чином дані функції залишається заблокованою з незалежних від Агенства причин.

3. Загальні рекомендації Громадської ради при Національному агентстві з питань запобігання корупції

Позитивна оцінка діяльності Агентства і надалі повинна підкріплюватися якісною динамікою та суттєвими здобутками у сфері запобігання корупції, тому Громадська рада у майбутньому рекомендує звернути увагу на наступне:

- Національному агентству слід надавати більшу статистичну інформацію щодо напрямів роботи Національного агентства, не забуваючи при цьому про демонстрацію успішних кейсів;
- Прозорість діяльності: Національному агентству варто звертати увагу на попередні рекомендації висловлені Громадською радою при Національному агентстві при наданні висновків на минулі звіти про діяльність Агентства. Додатково, всупереч положенням ч.1 ст.15 Закону України «Про доступ до публічної інформації» Агентство не публікує в повному обсязі нормативно-правові акти, акти індивідуальної дії, проекти рішень, що підлягають обговоренню. Громадська рада рекомендує Агентству оприлюднити всі необхідні документи, що не були оприлюднені до цього. Також наполягаємо на оприлюдненні правил логічного та арифметичного контролю перевірок декларацій з дотриманням вимог Закону України «Про доступ до публічної інформації».
- Варто зауважити що для повноцінної роботи НАЗК мають бути прийняті наступні законодавчі ініціативи: відновлення електронного декларування, звітування політичних партій, з метою посилення ефективності діяльності НАЗК та посилення громадського контролю за діяльністю необхідно прийняти законопроект, який відновлює обов'язкове подання та перевірки електронних декларацій, а також звітування політичних партій. На розгляді в парламенті перебуває законопроект №8071, який розглянутий профільним комітетом та рекомендований до прийняття в першому читанні.

**Голова Громадської ради при
Національному агентстві
з питань запобігання корупції**

Бутко К.Т.